

De *huwelijks-* bootjes van de tjottervloot

Vijftig jaar lang lag de tjottervloot in Heeg. Hele generaties leerden er in zeilen. En hoe gaat dat dan? Het is zomer, je bent jong, uitgelaten en de hormonen doen hun werk. Voor je het weet ben je tot over je oren verliefd. Net zoals Spiegelauteur Klaas Smit. Maar zijn verhaal bleek herkenbaar, want hij spoorde nog veel meer tjotterstelletjes op. Door: Klaas Smit

Heit en mem Piersma startten in 1946 een zeilschool in Heeg, je kon er leren zeilen in tjotter, dus met een gaffeltuig en zijwaardjes. Zeilschool "It Beaken" was binnen de kortste keren een begrip onder jongeren. Ruim voor het seizoen waren alle zeilcursussen al volgeboekt, zo gewild was het zeilen in deze bijzondere schepen. Zeilles geven en zeilles krijgen gebeurde veelal in de vakanties. Je bent jong en uitgelaten en staat voor alles open. Voor je het weet laat je schoot en helmhout los en ben je tot over je oren verliefd. Heel veel van deze liefdes bleken geen vakantieliefdes te zijn, maar leidden tot een leven lang samen zijn, als gehuwden of samenwonenden, met of zonder kinderen. De tjotter zijn dus vanaf de start niet alleen lesboten, maar ook huwelijksbootjes geweest.

Wearlamke III

Alle tjotter zijn verschillend en instructeurs hadden vroeger een sterke voorkeur voor de ene of de andere boot. Zelf zeilde ik het liefst in *Wearlamke III* met het zeilnummer 2. Deze tjotter is in 1984 gebouwd door Pier Piersma, de zoon van Heit en Mem. Pier is opgegroeid op de jeugdherberg-zeilschool "It Beaken", maar in 1984 was hij al bekend als botenbou-

grote foto links: Op de trouwdag van Hans en Roos waren de tjotter er natuurlijk bij

rechtsboven: Heit en Mem Piersma in hun jonge jaren

midden: De vloot tjotter, herkenbaar aan de horizontale streep onder het zeilnummer

rechtsonder: Het begon in de tjotter en het leidde voor Hans en Roos tot een wereldomzeiling

VAN TJOTTER TOT WERELDOMZEILING

Hans Brockhus was van 2002 tot 2008 zeilinstructeur op "It Beaken". 'In 2005 werd Roos van de Wetering daar instructrice,' begint Hans. 'Ik werd verliefd op Roos, maar ik had nog een vriendin. Het jaar daarop zag ik in de instructeursplanning dat Roos en ik samen zeilles zouden geven in dezelfde week. Ik trok de stoute schoenen aan en vroeg haar of ze de zaterdag voorafgaand aan die week zin had om te gaan zeilen met mij. We maakten een tochtje naar Woudsend en lunchten daar. Gedurende de week kregen we echt verkering.'

Tien jaar later, in 2016, trouwden Roos en Hans en op hun trouwdag waren de tjotter erbij. Een paar jaar eerder, in 2011, hadden ze een stalen Koopmans 37 gekocht, met houten dek. Een schip dat ze in drie jaar tijd helemaal hebben opgeknapt. Een jaar na hun bruiloft stapten ze aan boord voor een reis over de oceanen. Op Kaapverdië werd er ingebroken in hun boot, terwijl ze in Mindelo rondliepen. Onderweg kwamen ze midden in de nacht in een squall terecht. De boot ging plat, kwam weer rechtop, maakte een klapgijp waarna de buiskap kapot was. 'Ach, dat gebeurt,' zegt Hans. 'Het aantal leuke dingen dat we

meegemaakt hebben, is gelukkig talrijker. De Pacific en Frans-Polynesië hadden we niet willen missen, wat een paradijs.' In 2020 kwamen ze aan in Nieuw-Zeeland. Covid-19 brak uit en ze vlogen terug naar Nederland. 'We dachten dat we binnen een half jaar terug zouden zijn op de boot, maar dat liep anders. In december 2020 werd ons dochtertje Luna geboren en in maart 2023 gingen we pas weer terug, nu met zijn drieën. We verwachten in de zomer van 2024 weer terug te zijn in Nederland, met de boot. We kijken uit naar mooie avonturen.' (Volg Hans, Roos en Luna op syvagebond)

boven: De tjotter bracht Kees van Vlaanderen, hier met kleinkind, en Yvonne Verschuur, vier kinderen

links: Kees in de *Wearlamke II*, hij verwierf zijn "huwelijksbootje" via Marktplaats

bijna het huis uit. Ook voor ons bleek een tjotter, de *Wearlamke III*, een huwelijksbootje.

Wearlamke II

In 1979 was de *Wearlamke II* het huwelijksbootje van Kees Vlaanderen en Yvonne Verschuur. Dit *Wearlamke* was in 1959 gebouwd door Berend de Jong in Heeg. 'Ik was de zeil-instructeur en Yvonne was kampster,' begint Kees. 'Yvonne kreeg dus geen zeilles, maar we maakten dagtochten naar dorpjes in de buurt en genoten zo van het zeilen. Het ruime *Wearlamke* was mijn favoriete tjotter, je kon er met zijn vijven goed in zitten en tijdens een windvlaag ging deze tjotter niet meteen te scheef. Op zondagmorgen begon de nieuwe lichting cursisten aan de zeilweek en Yvonne

wer van houten rond- en platbodems. Pier kent nog steeds alle tjotters en hij wist dat "zijn" *Wearlamke* de derde tjotter was met die naam. In 1959 was het allereerste *Wearlamke* al eens vervangen en in 1984 had die vervanger ook zijn diensten bewezen. Elke nieuwe cursusweek stonden de instructeurs op zondagochtend klaar bij hun tjotters. Zo ook ik en in 1986 stapte Willemien bij mij

aan boord. Een leuke meid die tijdens die zeilweek alleen maar leuker werd. Beiden studeerden we in Groningen en na de zeilweek zouden we elkaar vast weer zien. Dat gebeurde ook en we zagen elkaar steeds vaker. Willemien was niet voor niets bij mij aan boord gestapt. Haar conclusie van die *quick scan* op die eerste zondag was: 'dat vind ik een leuke jongen'. Nu, in 2023, zijn onze beide dochters

ZWAARDJE

"It Beaken" was een zeilschool én een jeugdherberg. In de jaren zeventig werkte Jetty Buis daar als keukenprinses en Joop Gerritsma was instructeur. 'Graag mocht ik in de keuken helpen om de bak met nasi door te roeren, en er af en toe van te snoepen, terwijl de cursisten net buiten de keuken de boot aan het schoonmaken waren,' vertelt Joop. 'Ik was er dus veel te vinden en tijdens een Paaskamp kwam Jetty binnenlopen. Mijn hart maakte een flinke sprong toen ik haar zag. In die zomer zijn we wel eens op stap geweest, maar een stelletje werden we nog niet. Dat gebeurde pas in de winter op winterkamp, daar is de vonk

echt overgeslagen.' Eén van de seizoenen daarna zouden Jetty en Joop er een weekje tussenuit gaan, maar op de zeilschool kwamen ze een instructeur te kort voor die week. Jetty was inmiddels instructrice geworden en zij konden met zijn tweeën het Friese jacht *Reiddomp* wel varen. Dit schip werd gebruikt voor dagtochten en op het ondiepe meer De Kúfurd liepen ze aan de grond waardoor het zwaard brak. 'Ons werd toegezegd dat we het kapotte zwaard zouden krijgen, als we gingen trouwen. Dát zwaard is het niet geworden, maar na onze trouwerij kregen we wel een speciaal gemaakt miniatuurzwaardje, dat nog steeds bij ons aan de muur hangt. Vanaf dat moment kregen alle stellen die

Jetty Buis en Joop Gerritsma

elkaar hadden ontmoet op "It Beaken" op hun trouwerij een zwaardje. Een traditie was zo geboren.'

EVALUEREN IN HET SCHIPHUIS

Marleen Michelhoff kwam als jong meisje in aanraking met "It Beaken", doordat haar ouders met hun schokker in de naastgelegen gemeentelijke jachthaven lagen. 'Wij zeilden in de zomer vrijwel elk weekend en elke keer als we Heeg in- en uitvoeren zag ik de gezellige drukte rond de zeilschool.' Toen een vriend van de scouting jaren later voorstelde om zeilinstructeur te worden, kwam ze toevallig precies bij deze zeilschool terecht. In 1992 meldde Friso zich op zijn beurt aan voor de instructeursopleiding bij de zeilschool. Hij bracht zijn vakanties door aan de Rakken bij Woudsend, zeilde veel maar wilde ook graag leren lesgeven. 'Ik was ondertussen een ervaren instructrice en begeleidde nieuwe instructeurs, ook Friso,' vertelt Marleen. 'Na afloop van een dag oefenen was het stille schiphuis onze favoriete plek voor de onvermijdelijke evaluaties. Daar, tussen de tjotters, ligt zeker de oorsprong van onze liefde. We gebruikten tijdens de nabesprekingen een schoolbord met een krijtje en dat hebben we nog!' Er ging echter eerst nog heel wat water door de zee voordat het "serieus" werd, want Marleen studeerde in Utrecht en Friso in Groningen. "We draaiden zomers regelmatig

samen cursusweken, Friso als instructeur en ik als weekleider. De "evaluaties" bleven we erin houden en die verplaatsten zich van het schiphuis via de zeilschoolbar naar Groningen en Utrecht. Tijdens de Elfstedentocht van 1997 nam Friso me voor het eerst mee naar zijn ouders. Vanaf dat moment was het "officieel". Na de geboorte van onze twee kinderen in Rotterdam werd de roep van een leven op- en rond het Friese water sterker

en inmiddels wonen we alweer jaren op de familieboerderij aan de Rakken.' De cirkel is daarmee rond. Ook het "oude hout" is blijven kleven aan Friso en Marleen. Marleen zit in het bestuur van de Stichting Friese Tjottervloot en Friso is bestuurslid van de Stichting Fries Scheepvaartmuseum. 'En, we zijn varend donateur,' zegt Marleen, 'want zeilen in een tjotter doen we nog steeds graag.'

vroeg of ze met mij mee mocht zeilen in het *Wearlamke*. Dat vond ik zeker een goed idee en de rest van de week vroeg ze dat iedere ochtend. Yvonne en ik hadden direct een klik en nog diezelfde week vroeg ik aan haar of ze het weekend daarop met mij mee wilde wedstrijdzeilen. Toen ze aan het einde van de week werd opgehaald door haar ouders, stelde zij mij aan hen voor als haar instructeur. Nu, meer dan veertig jaar verder, hebben we twee dochters van 36 en 37 jaar, twee zoons van 28 en 32 jaar, en vijf kleinkinderen.'

Dit gaat wel heel ver

Naast Willemien en ik, en Kees en Yvonne, hebben tientallen stellen elkaar ontmoet op "It Beaken". Alleen Kees en Yvonne zijn het verst gegaan: zij kochten een aantal jaren geleden hun huwelijksbootje en zijn daar nu nog steeds de trotse eigenaren van.

Wearlamke II ging in 1987 uit de vaart van de zeilschool. In dat jaar 'kreeg' de zeilschool vier nieuwe tjotters: *Wearlamke*, *Wink*, *Hoannemosk* en de stalen *Brûser*. De houten scheepjes waren op papier grondig gerestaureerd, maar in de praktijk volledig herbouwd. Pier Piersma bouwde het *Wearlamke*, Roelof van der Werff de *Wink* en Van der Meulen in Sneek de *Hoannemosk*. Blom uit Hindeloopen

kaderfoto: Marleen en Friso, die helemaal in het "oude hout" zijn blijven hangen

rechts: Marleen en Friso 'evalueerden' wat af na de zeilinstructies!

leverde de nieuwe *Brûser*. De vernieuwing van de tjotters was grotendeels gefinancierd door het Prins Bernhard Cultuur Fonds. Om te voorkomen dat ontdekt zou worden dat er nieuwbouw werd gepleegd in plaats van restauratie, hadden de botenbouwers niet de tjotter gekregen die zij nabouwden. Zo lag het *Wearlamke II* uit 1959 bij Van der Meulen in Sneek. Eén van de klanten van Van der Meulen vond dat het scheepje met wat aandacht nog wel even meekon en hij kocht het. In 2009 wisselde *Wearlamke II* van eigenaar en vervolgens kochten Kees en Yvonne de tjotter in 2012 met inmiddels de status "bloembak" via Marktplaats.

'In een tijdsbestek van vijf jaar is het scheepje volledig gerestaureerd,' vertelt Kees. 'Ik heb er zelf veel aan gedaan, zoals het maken van nieuwe inhouten en lak- en verfwerk. Het vervangen van gangen en het vlak liet ik over aan Pier. Na de restauratie zag ze er weer uit als nieuw. Pier woont nu op de plek waar Berend de Jong vroeger boten bouwde, midden in Heeg. *Wearlamke II* ging in 2017 op dezelfde

plek weer te water als waar ze in 1959 voor het eerst nattigheid had gevoeld. Vanaf het seizoen 2023 krijgt de tjotter daar ook haar vaste ligplaats. Dat maakte het nog specialer. We zeilen veel in de tjotter, vaak samen met een aantal kleinkinderen. Zij vinden het een heerlijk bootje. Wie weet, misschien krijgt één van de tjotters van de Stichting Friese Tjottervloot voor één van hen dezelfde betekenis. We gaan het zien.'

Wil je zelf leren zeilen in een tjotter?

Op 17 en 18 juni verzorgen de instructeurs van de Stichting Friese Tjottervloot weer een cursusweekend. Wil je af en toe of regelmatig zeilen, dan kan dat ook. Kijk voor de mogelijkheden op www.friesetjottervloot.nl